

Kitap Eleştirileri / Recensiones

Albayrak, İ., **Kültepe Tabletleri IV, Türk Tarih Kurumu Yayınları VI Dizi-Sa.33^b (KBY Kültepe Bilimsel Yayınları-Kültepe Çiviyazılı Metinleri / Kültepe Cuneiform Texts Kt Tb)**, Ankara, 2006. ISBN 975-16-0246-7 TK / ISBN 975-16-1920-3.

(Veysel Donbaz)

1948 yılından bu yana kazısı devam eden Kültepe'den çıkarılan tabletlerin yayın yeri olan Ankara Kültepe Tabletleri serisinin (AKT I-III) devamı olan Kültepe Tabletleri IV, Prof. Dr. İrfan Albayrak tarafından yayına hazırlanmıştır.

Kapağın önyüzünde bir Eski Asur tabletinin (Kt o/k 61) resmi yer almakta olduğu kitap, Kültepe Bilimsel Yayınları (KBY)'nin Kültepe Arkeolojik Yayınları/Kültepe Archaeological Publications (Kt.A) ile Kültepe Çiviyazılı Metinleri/Kültepe Cuneiform Texts (Kt.T) listesini vererek başlamakta ve Kültepe-Kaniş Kazıları Başkanı Prof. Dr. Fikri Kulakoğlu'nun giriş yazısıyla devam etmektedir(VI-VIII). Kitapta, yazarın Önsözü (XI-XII), Kaynakçadan sonra (XIII-XVI), Özel İşaret (XVII) ve Metin Sıra Numarası ve Türleri Listesi (XIX-XXI) yer almaktadır (71 metin, 59 tablet, 12 zarf). Giriş (1-7) ve Introduction (9-14) bölümlerinden sonra kitabın takdim bölümü bitmektedir. Kitabın 15-168 sayfaları metinlerin neşirini (15-139) içermektedir. İndeks, Şahıs Adları (144-163); Yer Adları (164), Ay Adları (165) ve bazı Kelime ve Tâbirler (166-168) bölümlerine ayrılmış ve bunları Resimler bölümü takip etmektedir. Tabletlerin envanter numaraları ve neşriyat sıra numaraları dışında (1-71) başkaca bilgi verilmemiştir (gerçekte ise, çoğunluğu iki fotoğraftan oluşan 74 levha vardır). Sıra numaraları yardımıyla tabletleri bulmak mümkün görünüyorsa da, bu her zaman olası değildir. Örneğin, No.35 (Kt o/k 13a,b)'in tableti Kt o/k 13b için fotoğrafının bulunduğu sayfada hiçbir bilgi verilmemiştir. Bir zarf olan No.35 o/k 13a'nın fotoğrafı, tabletini içine alabilecek büyüklükte çekilmemiştir, ayrıca da arka sayfada Önyüz/Arkayüz olarak verilen tabletin rengi daha kırmızı olduğundan, bunların zarf ve tablet olabilecekleri ilk anda akla gelmemektedir. Ancak metin irdelenirken bu durum (zarf=a, tablet=b) olarak düzeltilmiştir.

Prof. Dr. Albayrak'a bu çalışması ve onu kitap haline getirmesi gayreti için çok teşekkür ediyoruz. Böyle bir çalışmayı yalnız başına yerine getirdiği için de kutluyoruz. Ancak, bilgi birikimi ile izah edilemeyecek ve ufak bir gayretle düzeltilebilecek bazı Sumerce ideogramların işaret değerlerinin düzeltilmemiş olması (KÛ, GÍN, ÍG, TÚG, GÀR, NÍG.LÁM, GÛ=biltum, KIŞIB vb.) kitabın aceleye getirildiğinin işaretidir. Bunlar titiz bir kontrol ile ortadan kaldırılabildi. Bu hatalar hemen hemen her metinde vardır. Ancak biz bunlar üzerinde durmayacağız. Kitaptaki bu hatalar istenseydi kitabın basımını müteakip bir düzeltme listesiyle bertaraf edilebilirdi.

Kitaba kapak yapılmış fotoğraf dışında, maalesef pek az fotoğraf nettir. Bu fotoğraflardan her şeyi okuyabilmek; özellikle de tabletlerin kenarlarının verilmemiş olmaları nedeniyle olası değildir. Fotoğrafların bir kısmının neden olduğu okuma güçlüğüne, görünmeyen kenarları da eklendiğinde çeviri yazıları kontrol olanağı kalmamaktadır. Hiç bir tabletin kopyasının verilmemiş olması da (daha önceki çalışmaların neredeyse hepsi kopya ile yapılmıştır) ayrı bir güçlük arz etmektedir. Metinlerin doğru okunması ve çevirileri ile ilgili olmayan genel eksiklerden bir tanesi de, tabletlerin ölçü ve renkleri dışında hiç bir bilginin verilmemesidir. Oysa tabletlerin bir kısmı açılmamış zarf olup (No. 1, 2, 3, 4, 7, 10-12, 16, 27, 41), bazıları eksik ve bozuktur (3, 4, 8, 25, 26 ve levha XXVII, 36, 37, 40, 42, 44, 51, 54-59). Ayrıca, metinlerin envanter numaralarına göre bir uyum (*concordance*) listesi de yoktur. Yazarın daha sonraki çalışmalarında bu noktaların dikkate alınacağı ümidiyle gözümüze çarpan bazı hususlara da değinmek istiyoruz.

No.1, 4-11: Çevirisi "İtūr-ilī'nin oğlu Alāhum'un kaçakçı Nūr-Ištar'dan alacaklı olduğu (ša...i-šu-ú subj.). 5/6 mine tasfiye edilmiş (arılaştırılmış) gümüşe gelince, K.nın oğlu Aššur-taklāku ve Karriya'nın oğlu Aššur-ṭāb'ın haftalarından itibaren bir mineye ayda 1 ½ šekel faiz ilave edecek" şeklinde düzeltilmelidir. Asurca in(a)şer şeklinde metinlerde geçen bu ifade tam anlamıyla anlaşılabilir görünmüyor. Metnin çevirisinde verilen "...kaçakçı Nūr-Ištar üzerinden Itūr-ilī'nin oğlu Alāhum alacaklıdır" ifadesinde cümle düşüklüğü vardır. Bir insan diğerinin üzerinden alacaklı olmaz. Ya "kaçakçı Nūr-Ištar üzerinde Itūr-ilī'nin oğlu A. alacaklıdır" olur ya da "kaçakçı Nūr-Ištar'dan Itūr-ilī'nin oğlu A. alacaklıdır" şeklinde olur (bkz. No.9, 1-6; 10, 11). "Filan, falana şu kadar gümüş borçludur" tarzında bir çeviri daha anlaşılır bir ifadedir. KI=*išti/itti* olarak da geçen bu ifade genellikle *Sammelmemorandum* (toplu alacak kayıtların) da kullanılır (bkz. Kt 88/k 51, 4. 9. 13. 17. 21. [25]. 29. 33. 34. 41. 46 Donbaz, *AMMY* 2006: 449-451) ve borçlu isimleri sıralanarak "filanda şu kadar falanda şu kadar gümüş, altın vb." diyerek devam eder. Bir

kaç metinde doğru olarak verilen bu ifade düzeltilmelidir (bkz. No. 2, 3, 4, 5, 7, 11, 12 ve geçtiği diğer yerler). li-mu-um ša wa-ar-ki B.mun oğlu I. “B’nin oğlu I’nin eponim yılından sonra gelen yıldaki eponim görevlisi” olarak çevrilebilir. “Filan’ın senesi” tarzında bir çeviri teknik bilgiden yoksundur. Asurca *līmu* olan kelime bu sahadaki herkes tarafından *eponym/eponymate* olarak kabul edilip öyle çevrilmiştir. En azından bu eponym sisteminden biraz bahisle, ve her yıl için bir görevlinin seçildiği ve o yıla ait tarihlenmelerde onun isminin kullanıldığı, bu kimselerin listelerinin hazırlandığı (*KEL*) ve bunların bir ofisinin olduğu belirtilmiş olmalıydı.

No.2, 7: Šu-Bēlum DUMU A-gu-a, şu metinlerden de bilinmektedir Tab. Kt 88/k 974, 22; Zarf. Kt 88/k 1054, 2 (Donbaz, *AMMY* 2006, 454-455); Kt 88/k 53, 11 (*Studies Refik Duru*, 143-144).

No.4, 14-15: a-li ni-na-mu-ru, “birbirimizi gördüğümüz yerde” şeklinde düzeltilmelidir.

No.6, 9-10: Çeviri “tanrı (Ay) 15 gün gittikten sonra” şeklinde düzeltilmeli. “*Te’inatum* ayının ilk on beşi geçtikten itibaren” cümle “*T. ayının on beşi geçtikten sonra* tarzında olsaydı kısmen doğru olurdu. Zira *šapattum/šabattu* kelimesi 15 günlük bir müddettir. Burada *T.* ayının ilk yarısına atıf yapılmıyor. 19: [IGI]-x-wa-tí-a= [Tí]-wa-tí-a olarak tamamlanabilir Kt s/t 92,7 (*N. Özgüç’e Armağan*, 134 not 9; Özgüç, *Kültepe-Kaniş II*, levha 62); Kt 88/k 90,2 (*Hayat Erkanal’a Armağan*, s. 276)

No.10, 10: Burada sözü edilen görevlinin *muštaqqitum* mu yoksa bazı lügat ve gramer kitaplarında geçtiği haliyle *muštakkitum* “*deponierter Betrag*= yatırılmış sermaye/mal” mı ? (*GKT 56b*); yoksa “a trader, fetcher(?)= bir tüccar ; alıp getiren” mi (*CDA*, 223 ve 348) olabileceği hususunda elde fazla delil yoktur. Kelimeyi Veenhof, *AOATT*, s. 273’de mu-uš-ta-KI-tim olarak, Cécile Michel *TPAK* 116, s. 7 *muštaqqitum* olarak okumakta ve yazar ile aynı yeri kaynak göstermektedir (*CCT I* 19a: 8-9). Burada Kurub-Ištar’ın bir vasfı olarak görülmek istenen kelime Kurub-Ištar’ın haftasından başlayarak, 4 hafta içinde İmlik-ilum tarafından tahsil edileceğine göre, bunun mal veya yatırılmış sermaye olması ihtimal dahilindedir.

No.12, 12-13: “Gümüş ana para içinde bırakılıştır “compound interest” olarak çevrilmelidir.

No.13, 8-9-10: “...li-mu-um ša qá-té-e A-šür-ba-lá-aṭ”, “Aššur-balaṭ’ın ve kaleten sürdürdüğü eponimlik”. Yılın ilk yarısında (çoğunlukla I-IV aylar) sürdürülen, kimin eponim olduğu henüz belli olmayan süre için kullanılmıştır (ša qātē eponimleri için bkz. Veenhof, *OALE*, s. 31 vd.). Bunu Orta Asur

metinlerinde “ša EGIR” olarak çokça kullanılan “ša warki” *successor eponymy* “selefi, sonra gelen” görevli ile bir tutmamak lazımdır.

No.14, 3. 15: Şahıs ismi Aşşur-muttappil iki değişik biçimde yazılmış (-pì-ve -bi₄-) her ikisi de -pì olmalıdır (bkz. indeks 147).

No.15, 1-15: Çeviri biraz değiştirilerek “Šü-Belum’un Sūsāya’dan alacaklı olduğu 15 şekel tasfiye edilmiş gümüşle ilgili zarflı tableti vardır. Sūsāya yerine Ibni-ilî gümüşle tatmin edildiği için, Šü-Belum’un borcu ile ilgili Wašibura-bāni ve ortaklarının mühürlediği tablet ortaya çıkacak olursa hükümsüzdür” tarzında düzeltilmelidir.

No.21: *šugarriā’um* tekil nominativ, *šugarriā’en* ise dualdir, dolayısıyla “kılıçlar” olarak çevrilmelidir (bkz. Donbaz, *Veenhof Studies*, 3-101).

No.18, 18: *tahsistum* “yazılı memorandum” bilinmeyen bir kelime değil.

No.19, 15: Belki, *ela’um/ elûm* “ortaya çıkmak, yükselmek” fiilinin passif N şekli (ne’ellû) olabilir. 12-17 satırlara baktığımızda “1/3 minelik gümüşün tabletini kaydettin/yazdın ve Abiyâ’nın oğlu Ipqum ve Šudāya’nın oğlu Šü-Anum (tarafından) ortaya çıkarılırsa red mi edilecek? Aşşur-malik reddedilecek diye yanıtladı”. *akāšu/ukkušu* “to drive off” kovmak/reddetmek için bkz. CDA 9 ve 419. Netice olarak, bu ifade yazarın da ifade ettiği gibi (s. 45), No.15’de geçen *ša eliani šar* ile aynı anlamdadır.

No.25: Bu tabletin fotoğrafı Özgüç, *Kültepe-Kaniş II* arka kapağında yayınlanmıştır. Ayrıca da bazı bölümleri Veenhof tarafından kullanılmıştır (bkz. Michel, *OAS 1* [2003] 91). 5: *Ka-lu-wa-da* olarak okunmalıdır; 12: Buradaki şahıs ismi *Iš-me-li-il₅*, Ka.389,21 de geçen *Iš-me-li-im/Išme-Lim* (Donbaz-Joannès, *Mémorial Atatürk* [1982] 32. 37. 41; Michel, *Innāya* 118); ve *Šu-i-li-il₅* (*EL I*, 114, 11) isimlerine benzerlik gösteriyor. Ancak <En>lil olarak okunamaz. Zira tanrı Enlil ismi her zaman ^dEN.LİL ideogramlarıyla yazılmıştır (bkz. H. Hirsch, *UAR* [1972] 32). 15: *I-dí-Ku-<bu>-um* olarak düzeltilmelidir. /bu/ hecesi mevcut değildir (bkz. Str.22); *i-dí-nu-ša* olarak düzeltilmelidir; 29: *ha-muš-tim* olarak okuyup, -mu-uš- heceleri silinmelidir. 31: *ha-<am>-ša-tim* olarak düzeltilmelidir. 36: ...Ni-mar-Ištar Pu[zur₄-] olarak düzeltilmelidir. 38: *A-[šur]-i-dí a-na ITU.II.KAM i-ša-qal* olarak düzeltilmelidir. Şahıs isminin sonuna ilave edilen /ma/ hecesini silinmelidir. 39: [i-na] olarak düzeltilmelidir. *i-na ūmušu mallūtu* için bkz. Kt 88/k 263,5.12. 19. 28. 39 (Donbaz, “Two *Sammelmemorandum* and Some Considerations”, *Studies Refik Duru*, 145 vd.).

55: 14 *ṭup-pu-ú* okunup, /šu/ hecesi silinmelidir.

No.26, 14: ...a-e-ma [ú-pá-za-ar-ma], “bir yere gizlenirse” olarak tamamlanmalıdır; bkz. Kt n/k 30, 16-18; 34, 8-12 (Donbaz, OAAS 4 2008: 52 ve 55). 51-52: “Bundan 5 şeklini şehir için ayırdım, vekilim geri ödeyecek”. 84: şa dan sonra [be-ú-lá-tí-šu] tamamlanabilir.

No.27, 4-11: Çeviri biraz değişiklikle, “Zalpa ticaret kolonisinin tableti gereğince A. ve D. şahitlikleri ve şikayetleri için gidip *kārum* Kaniş’te (bunları) dile getirecekler” (*ētawwū* 3.şh. çoğul) şeklinde yapılabilir.

No.28, 6: ga-mar-šu şa-bu, “masrafı ödenmiştir/tatmin edilmiştir”. Başka metinlerde de göze çarpan *šabā’um* “tatmin etmek, ödemek” fiilinin “doymak” anlamı çok serbest bir çeviridir. 15: NU.BĀNDA=*laputtā’um* vekil-harç, kahya, müfettiş, kontrolör, teğmen” gibi anlamlar verilen ideogramların NU.TUR okunmayacağı kesindir. Derksen bu Sumerce ifade için önce “müfettiş” anlamını vermiş, daha sonra da “steward” olarak bir anlam yüklemiştir (*Old Assyrian Institutions / MOS Studies* 4 2004: 20). Ancak, bu kelimenin metnin tercümesinde verildiği gibi “denizci” olması, çok zayıf bir ihtimaldir. MA.LAH_{4/5}=*malāhhu* “sailor=gemici” kelimesi, az da olsa Eski Asur devrinde geçmektedir (No.26, 10) işleri daha çok karadan yük taşımak olan tüccar ve sürücülerin deniz ile nasıl bir ilgilerinin olacağı düşündürücüdür. Ayrıca No.29, 13 ve 30, 15 de geçen NU.TUR ifadelerini NU.BĀNDA olarak düzeltilmelidir. Bu meslekle geçen Aşşur-şad-ilī’nin oğlu Aşşur-şulūli ismi bu metinde geçmediğinden, metinden çıkarılmalıdır. 23-24: “onun şahitliğinin tableti ve yazılı talimatı: Ikuppīya, ona serbest bıraksın” olarak düzeltilmelidir.

No.29, 6.17: “(kumaşların str.2.15) masrafları ödenmiştir” olarak düzeltilmelidir.

No.30, 29.32: Çeviri “bana kalp/cesaret verecek yerde, haylidir haberin de hiç gelmiyor” şeklinde düzeltilmelidir. 34.35: Çeviri “10 şekel gümüşü hazır et ve bana gönder(erek) beni cesaretlendir” olarak düzeltilmelidir (bkz. *qatūm/qatā’um* “to come to an end, finish CDA 286).

No.31, 6.9: šál-ma-a-kum ù a-tí šu-lu-um-ki šé-bi₄-li-im ifadesini “sana sıhhatler/iyilikler (olsun) ve sen (feminine) selamlarını bana gönder” şeklinde anlamak lazımdır (bunu bayan Şimat-Iştar’a Işme-Su’en söylüyor). -kum yerine -kim olmalıydı.

No.32, 4: *našpe/artum* kelimesini “mektuplarım” değil “yazılı talimat” olarak almak gerekir. 15: ra-bi₄-şí-šu ú-ša-hi-za-ni “komiserinin bana verdiği bilgiye göre/beni aydınlattığına nazaran” olarak çevrilebilir. Asurca teknik terimleri hafife almamak lazım. R. hem resmi kurumlara ve hem de özel kişilere hizmet veren bir hukuk yetkilisidir; bunu *ša kima* “tüccarların ticari ve özel

işlerini çeviren temsilcileri” ile bir tutmamak gerekir. 30: son kelime pu-uz²-ra-ma okunabilir.

No.33, 6-9: “Ayrıca, ilave olarak (*allānum*) 3 köle 40 mine yıkanmış bakır ve 2 çömlek (bir *naruqqum*’un ¼’ü) dolusu hububat borçlusun”. Kap kelimesi kapasitesi belli olmayan genel bir ifadedir. 18-19: ú ší-ba²-<sú> okunuşu ú-ší-ma (üşî, *pret.* GAG 1969: 44*) “parayı çıkartıp /al ve Iliš-tikal’e ver” şeklinde düzeltilmelidir. Üçüncü işaret eksiksiz bir -ma işaretidir. 24: İR².HI.A birinci işaret SÍG işaretine benzemiyor. 10-13: “...den dolayı bana yemin ettirip gönül koydun. Vesikanda yazıldığı gibi sermayen 11 şekeldir”. 18-19: KÜ.BABBAR *šimtum* ifadesini burada “gümüşün (faizsiz) anaparası” olarak anlamak lazımdır.

No.35, 10: “Devamlı işittiğim, burada eşim ve hizmetçi/uşak, beni destekleyecek kimse yoktur” çevirisi, meseleyi halleder (*şuhārum* “boy,servant“). 19-23: Çeviri biraz daha düzgün olabilirdi. ”Eğer sen orada gerçekten kardeşimsen ve onlar da ilgi göstermeyeceklerse, lütfen mektupları ve ev eşyalarını gittiğin yere bizzat kendin götür”.

No.36: ub-ri-kà “yabancı asıllı arkadaşına” olarak düzeltilmelidir (*wabrum/ubru(m)*). 19: “yarım litre paketli (susam)-yağını” olarak düzeltilmelidir; *sardum* “packed,loaded” için bkz. CDA 318. 24: zu-zi-a belki *zūzu Halbteilung,Halbsekel* “ikiye bölme,yarım şekel” ile ilgili olabilir mi? (GAG 120d).

No.40, 5: mî-šu¹ yerine mî-ma “herhangi bir şey, birşey, herşey” olarak düzeltilmelidir. 12: a-hu-ú-a [be-lu-ú-a] (13) a-tù-nu “sizler kardeşlerim, [beylerimsiniz]” olarak tamamlanmalıdır.

No.44: Metnin fotoğrafları yanlış yerleştirilmiş Öy.=Ay; Ay.=Öy. olmalıdır. Ayrıca Öy’ün birinci satırında bir işaret izi var.. Yeni sıralama şöyle olabilir:

- Öy. 1) [a-na]-şúr²
 2) [ù A-şür-]ma-lik
 3) [PN₁ + PN₂..... u]m-ma
 4) A-şür-e-mu-qí-ma
 5) a-na A-şür- ma-lik qí-bi₄-ma . Satır 20’den sonra gelen tamamlamalar tam uymuyor.
 22) [.....]-me-er?

23) [ša-áš-qí-l]á-ma

24) [.....]-té-ri ú şeklinde sıralanmalıdır. 19-21: “Sizler kardeşlerim, beylerimsiniz” şeklinde olmalıdır.

No.45, 1-4 ve 20-25. satırlar Albayrak, 2000, s.2 ve 18 de site edilmiş. 27: “sen iyi düşün” olarak düzeltilmelidir; 27-31: “...tableti alıp almadığı, şahitleri tanrı kapısına gönderip göndermediği hakkında bilgi ver” olarak çevrilmelidir.

No.48, 8: i-ma-da okuyunuz; 26-27: “zararından düşücek” olarak düzeltilmelidir.

No.49, 5: ša-lá-tim bkz. *šāltum/šālūtu* “karışıklık, kavga”. 12-13: “Ennum-Aššur’u dışarı (*ālānū(m)*) gönder(miş)tim...” 17: “suistimal etmeyiniz/aşağılamayınız” (*pūrum šakānum CDA, 279*).

No.52, 20-23: “Sizler kardeşimsiniz, kargaşalık çıkarmayınız, umarım burada yerli sebepsiz yere kalbimi kırmaz/kırmasın” olarak çevrilmelidir.

No.53, 15.16.24.25; 55, 6.18.26: zi-ru-u/am /zīrum/zērum “tohum”. zi-ru-um okunmuş olması halinde “kazan” anlamını da içine alabilirdi. Bu kelimenin “kazan” olabilmesi için (genellikle ağırlığı *šuqultašu* verilir) site edilen yazar gibi, *zīrum* olarak okunmuş olması gerekirdi (bkz. Dercksen, *The Old Assyrian Copper Trade*, 1996: 79 ve 241). 9: *libši* “orada dursun”. 22: ra-<ma>-ni-kà “kendi hesabından” olarak düzeltilmelidir. 29: “ve ben iyilik-sever birisi olduğum için, iyiliğine karşılık verebilirim” olarak düzeltilmelidir.

No.54: Mektubun tasvirinde Aduman unutulmuş. 6: tí-ri-e okuyunuz; 28: [ší-pá]-sú =*šīpātušu* pl. tant. olarak düzeltilmelidir.

No.57, 15-16: “koyduğün şahitler atıldılar/geçersiz sayıldılar (*ukkušu* “driven off” (CDA 419). 17: [a-]m[a] yerine [ki]-ma; 20: [a-na qá]-tí-kà olarak tamamlanmalıdır. Bu durumda çeviri “Bu adamlar benim şahitlerim olduğundan, birgün, annenin yüzüğüyle ilgili yazılı emri gereğince, biri sana karşı bir şey yaparsa/dokunursa” (*qāti wabālu* “lay hand(s) on, touch”; CDA 432 ve 237) şeklinde olmalıdır.

No.58: 18-24: Çeviri “60 mine bakırı Šuli’ye verdim. O şunu söyledi: *kārum* ticaret evinden bakırı stoktan alabileceğim söylendiğinden 30 mine bakırı senin hissen olarak yatırdım, geri kalan bakırın bendedir/borçluyum” şeklinde olmalıdır. 29-30: “Herbiri yarımşar minelik gümüş yatırımı yaptılar, (ben de) yarım mine yatırdım” olmalıdır.

No.63, 7-9: Çeviri “buradan ayrıldığıın 10 yıldan beri adım (özellikle) anmıyorsun” olmalıdır. Str. 8 unutulmuştur. 1 şekillik bir miktarın cep harçlığı olabileceği savına katılmak olası değildir. Özellikle bunu “sevkiyat, gönderme, birinden gönderilen hediye” anlamlarındaki *wabālu*’dan türetilmiş *šēbultum* ile bir tutmak ve “harçlık” olarak kabul etmek hiç mümkün görünmemektedir.

No.64: Fotoğraflar ters konmuş olup, Öy.=Ay.; Ay.= Öy. olarak düzeltilmelidir. 6: ar-š[a-t]im yazılışı ar-ša-tum; 7: Ma-nu-<ba>-lüm-A-šür okunuşu Ma-nu¹-ki-A-šür olarak düzeltilmelidir. 25-27: Çeviri “İstar-ilšu ne kadar alacaksa (i-lá-qé-ú pres. 3. şh. subj.) geri kalan gümüşle ilgili haberiniz bana gelsin” şeklinde düzeltilebilir.

No.66, 6-8: Çeviri “suçlama/tutuklama, ister hafif/kısa olsun ister ağır olsun...” 9: wa²-š[u-ur a-bi-a (10) lá [i-ba]’-ši “babamın kurtulma (şansı) yoksa” olarak teklif edilebilir. İşaretlerin kalıntıları bu tamamlamayı mümkün kılıyor. 17-27: “sizler beylerim kardeşlerimsiniz” (ifadesinde be-lu-a tercüme edilmemiş) “mektubumu iştiğinizde birinci celsenin nasıl gittiğini öğrenin (yakalayın) ve bana yazın ki, ben bir karar vereyim”. (*tēmum šabātum* “to take a decision” (CDA 414). “Sizler beylerimsiniz, eğer (mesele) böyle gidecek olursa ...” şeklinde çevrilmelidir.

No.67: Fotoğraflar doğrudur, ancak transkripsiyonda Öy. ile Ay. yer değiştirmiştir. Öy. str.15’-26’ (1-12); Üst.k. 27’-28’(15’-16’); Ay. 1’-14’ satırlar olarak düzeltilmelidir. Metnin başlangıcı 1-5: “Al-ṭāb, Aššur-Ennam, ^dIlabrat-bāni’ye ve Dan-Aššur’a özellikle Al-ṭāb’a söyleyiniz. Anniyadi ve Iddi(n)-Su’en şöyle söylüyorlar” açılımıyla belli olmaktadır. Yeni düzenlemeye göre Ay. 10’-14’ ... šu-ma KÜBABBAR (11’) [ša-qá]-lá-am lá i-mu-a (12’) [ša-áš-qú-lá-šu] té-er-ták-nu (13’) li-li-kam-ma ú a-na-ku (14’) a-na-kam.. Yazarın da tercüme ettiği gibi, “Eğer gümüşü ödemeyi istemezse [ona ödetirin], haberiniz bana gelsin, ben (hâlâ) buradayım” sözleri metnin bittiğini gösteriyor. Öy.16’-Ay.1’-2’: [.....] ṭup-pí-šu (1’) [ha-ar-mi]-im ša iš-tù (2’) [n ša]-na-tim ša-ba-at-ma “n yılından beri mevcut olan zarflı tabletini yakala/ ele geçir” olarak tamamlanabilir.

No.68, 3.5: *etūdu/ atūdu* “koç derisi” (CDA 31 “wild sheep, ram”). 7: a-ma-kam lu ba-i-[šu-nu] “orada on[ları ara]” (bu”û(m)= “to look for; search for” CDA 51; CAD B 360 vd. *AHW* 145 Eski Babil ve Orta/Yeni Asur Kültepe’de seyrek geçmektedir. Bkz. Adana 237 B, 35 (Donbaz, *AfO XXXI*, 1984: 17).

No.69, 6-10: Çeviri, “tanrı Aşur ve tanrıyla alıp götürme (ileri geri konuşma), baba ve anne nedir bilmedin. Seni ben büyüttüm ...” 16-28: “... ama sen kötülüğü seçtin, ikinci bir baba istemedin. Sana Ahşalim kadar kötü davranmadım. Tanrım bunun hesabını senden soracak. Mademki benim üstüme yemin etmiyorsun, öyleyse gel benimle birlikte temize çık ve evladını al canının istediği yere git. Mektubu getirenle çekip gitme, (sanki) oğlum değilsin..” olarak anlaşılmalıdır.

No.70, 6-12: “canın hiç sıkılmasın. Orada canın nasıl istiyorsa sana en iyi geleni yap”.

No.71, 5: “şahitlerimi boşa çıkarttın. *maqātu* D “cause to waste away” (CDA 196).

Asurolog Veysel Donbaz (Emekli Müze Uzmanı)

Ferit Selimpaşa Caddesi

Güzide Hanım Sk. 7/12

Bahçelievler, İstanbul / Türkiye

Kaynakça ve Kısaltmalar

- AKT *Ankara Kültepe Tabletleri, Ankaraner Kültepe-Texte*, Ankara.
- AKT I E. Bilgiç – H. Sever – C. Günbattı – S. Bayram, 1990.
- AKT II E. Bilgiç – S. Bayram, 1995.
- AKT III E. Bilgiç – C. Günbattı, 1995.
- AfO *Archiv für Orientforschung*.
- AMMY *Anadolu Medeniyetleri Müzesi Yıllığı*.
- AOATT Veenhof, K. R., *Aspects of the Old Assyrian Trade and its Terminology*, *Studia et Documenta ad Iura Orientis Antiqui Pertinentia*, Vol. 10, Leiden, 1972.
- CCT I Smith, S., *Cuneiform Texts from Cappadocian Tablets in the British Museum*, Part I, London, 1921.
- CDA Black, J. – A. George – N. Postgate (eds.), *A Concise Dictionary of Akkadian*, Wiesbaden, 1999.
- EL I-II Eisser, G. – J. Lewy, *Die altassyrischen Rechtsurkunden von Kültepe*, *MVAG* 33 EL 1, 1930 ve *MVAG* 35/3 = EL 2, 1935.
- GAG von Soden, W., *Grundriss der Akkadischen Grammatik* (*Analecta Orientalia* 33/47), Roma, 1969.
- GKT Hecker, K., *Grammatik der Kültepe – Texte*, Roma, 1968.
- H. Erkanal'a Armağan
2006 A. Erkanal et al. (eds.), *Hayat Erkanal'a Armağan Kültürlerin Yansıması/ Studies I Honor of Hayat Erkanal Cultural Reflections*, İstanbul.
- Kültepe-Kaniş II
1986 Özgüç, T., *Eski Yakındoğu'nun Ticaret Merkezinde Yeni Araştırmalar/New Researches at the Trading Center of the Ancient Near East*, Ankara.
- Mémorial Atatürk
1982 *Mémorial Atatürk: études d'archéologie et de philologie anatoliennes*, İstanbul.
- N. Özgüç'e Armağan
1993 Mellink, M. J. – E. Porada – T. Özgüç (eds.), *Nimet Özgüç'e Armağan/ Studies in Honor of Nimet Özgüç*, Ankara.
- OAAS 4 Michel, C. (ed.) *Old Assyrian Studies in Memory of Paul Garelli*, (*Old Assyrian Archives, Studies*, Volume 4), PIHANS 112, Leiden, 2008.
- OALE Veenhof, K. R., *The Old Assyrian List of Year Eponyms from Karum Kanish and its Chronological Implications*, Ankara, 2003.

Studies Veenhof

2001 van Soldt, W. H. *et al.* (eds.), *K. R. Veenhof Anniversary Volume*, PIHANS 89, Leiden.

UAR Hirsch, H., *Untersuchungen zur altassyrischen Religion (AfO Beiheft 13/14)*, Osnabrück, 1972.

Studies Refik Duru

2007 Umurtak, G. – Ş. Dönmez – A. Yurtsever (eds.), *Refik Duru'ya Armağan/ Studies, Honour of Refik Duru*, Ege Yayınları, İstanbul.

